

RENAIXEMENT

REVISTA DE LA JOVENTUT NACIONALISTA DE CATALUNYA

Any VI BARCELONA 12 de desembre de 1915 N.º 262

La glorificació de la llengua

DEURE inel·ludible és el que tenim de glorificar la llengua catalana i sembla que la nostra Patria s'encamina cap al compliment curós del que constitueix l'eix del seu desplegament. Hi ha proves inequívokes que l'idioma és dignament conresat i una fèrtil orientació va portant a les nostres gents a usar-lo en tota llei de manifestacions vitals. Es produeix, amb calma, el fet més viu i més trascendental que hi pugui haver amb l'empleu, cada cop més afinat, de l'idioma que és la substància de la Nació, en tota mena de relació social així oral com impresa. I pobre del que s'aparti d'aquest corrent regenerador, que romandrà en l'obscuritat i no tindrà pas el dó de l'eficàcia. L'idioma, com que és l'espiritualitat i és l'element virtual i fecundant, és també el que meravella les coses i les ompla d'immortal eficiència. Aquesta vestidura fidelment expressiva de l'idioma, no és susceptible d'abandó, i el que ho faci, el poble que emmanllevi d'altre, queda damnat a la pròpia anul·lació, a la servitut més anorreadora i primitiva.

El corrent salvador fa via enllà com mostrant la immensa fortalesa de la raça, com si exhibís el comble de les nostres possibilitats. Nuclis catalans encara se'n aparten, gents inconscients no es ruboritzen encara de la llur servitut i esdevenen tristament grotesques al posar-se en contacte amb el corrent creador. Tenen motius risibles i fonedissos quan expliquen la llur actitud i s'ajupen sempre a les disposicions pobres i invasores de l'Estat espanyol. Protesten, criden i gesticulen inclòs molts contra aquestes disposicions que afecten a l'idioma, a l'entranya de la Nació, però pobres d'esperit, mancats de tremp i de convicció, s'acovardeixen, accepten llibèrrimament la pròpia esclavitut, abandonen voluntàriament l'idioma, inefablement bell.

I veu's-aquí com és necessari dotar de grans mitjans i d'invencibles armes materials la formosa orientació senyalada. Si ella esdevé més forta i més plena, anirà vencent i s'apoderarà dels inconscients, i tot formant-se, tot intensificant-se, el corrent s'extendrà amb la maduresa més esplendent com una visió de les llusures futures. Això vol dir que s'imposa l'afinació del sentit de la responsabilitat entre els homes de Catalunya i que és precís refermar fortament l'orientació que porta a la glorificació de la llengua. Això es fa amb aquella serenitat que és norma de vida perdurable, amb aquella unció que ens possessiona d'una gran constància i d'una seguida afirmació. El corrent glorificador s'exalta més davant la silenciosa resistència dels catalans inconscients, que davant l'atac explícit d'un espanyol genuí, d'un espanyol de la mateixa terra castellana; enfront o al costat de la resistència

malmenadora, ella obra sempre eficazment i amb la serenitat augusta de les esplendoroses i capdals promocions.

La Unió Catalanista, ara mateix, amb motiu d'unes paraules despitades pronunciades en el Senat espanyol, ha afirmat amb èxit aquesta via de glorificació que és la via normal de totes les activitats nacionals, i el dia de la llengua catalana, festa exterior, llampant i precipitada que es projecta a mena d'inconscient *pensada*, ha devingut ja ampla i invicta afirmació d'aquell corrent que tenyeix de catalanitat totes les coses, preparant l'adveniment de l'idioma nacional a Catalunya.

Esguards

LA POSTA DE SERBIA

A CORRALADA per tres exèrcits invasors, *Sèrbia, la heroica, s'és replegada a les muntanyes d'Albania. La gran patria Sèrbia ocupa ja només una petita extensió a la terra. Damunt els territoris que foren lliures, plana el jou d'una dominació estrangera, i els conqueridors disposen ja el repartiment de les terres guanyades. Sèrbia per a ells ja no existeix; la llur voluntat de dominadors omnipotents l'ha esborrada de la faç del món.*

Quin desconeixement més paorós de la vitalitat que determina les patries, quin menyspreu més gran de la sanció de la humanitat, revelen aquests propòsits!

Com si les nacions es transmudessin pels manaments de la força! Com si no hi hagués res d'immortal en l'ànima i en la voluntat dels pobles, i el fet viu de la raça fos una característica superficial i fonediga en lloc d'ésser una consagració eterna de la naturalesa!

Per damunt dels èxits militars, a través d'aquestes hores de posta sango-nent, Sèrbia no mor, més en aquest turment reb la unció de la seva grandesa futura. En aqueixa petita llenca de terra que resta del seu territori nacional, hi ha el germen, hi ha tots els elements d'una patria que ha de recobrar la seva sobirania, qua ha de retornar a la seva plenitud, que ha d'esdevenir altra volta lliure per a donar al món els fruits de les virtuts apreses en les hores d'infortuni.

En la desventura les patries es purifiquen. En aqueixes hores que cap ambició desmesurada, que cap ansia innoble torba l'esperit nacional; que tan sols halena en ell una fretura de lliberació, va acumulant-se en el seu sí tot un tresor d'aspiracions generoses, que, a l'hora de la nova llibertat, seràn per al món realitats de positiu avenç i de millorament. La possessió d'aquest tresor espiritual, assegura a les patries oprimides el seu retorn a la vida internacional, perquè les fa una valor que la humanitat, que és justa i és serena, no pot menysprear.

En aquest replegament que algú anuncia com el capvespre de Sèrbia, en aquesta comunió de tots els seus elements nacionals en la comuna malaurança, lluny d'esdevenir la mort de la patria, comença la germinació de la seva futura grandesa; en el silenci i en la ofegada quietut de l'esclavatge, propicia als grans engendraments, comença la germinació de la gran Sèrbia que ha de dur al món les aportacions d'una raça, que, en la inacció dels llargs segles d'ominós vassallatge, ha cova una força que serà renovadora.

MAIG.

Els socialistes i Catalunya

PER dissort o per sort—el temps necessari per a saber-ho d'una faïçó certa m'ha faltat i no poc—tots els que ens interessem pel bé de Catalunya, la mai prou defensada, i també pel triomf de les seves naturals reivindicacions, sabem quin és el sentiment que desperta en part dels seus fills que encara no l'han regoneguda com l'hem regoneguda nosaltres i per part, exclusió feta d'uns pocs, dels components de les regions germanes, o que coneixem per regions germanes.

Es un mal sentiment; un sentiment, més que d'enveja, d'odi — d'odi mogut, al meu entendre, per la covardia — si es vol inconscient, però odi al fi. Odi del qual són culpables, aiximateix al meu entendre, entre altres factors, els mals—en la seva quasi totalitat, puix és possible que d'entre ells n'hi hagi un, o més, de bo—dels directors de les dites regions germanes.

Per suposat, que el tal odi no és natural, que està injustificat. Catalunya, a pesar dels innombrables contratemps que ha de sofrir, cada dia augmenta la seva prosperitat, a força de lluitar perquè les seves iniciatives tinguin realitat pràctica. I els expressats directors, en lloc d'adoptar Catalunya com a mirall, és a dir, en lloc de pendre exemple d'ella per a seguir-lo a les seves regions corresponents, fan tot el contrari, com a bons amics que són de la present idiosincrasia espanyola. I com que aquesta, més és enemiga que amiga del treball, el fill més idolatrat dels catalans, d'aquí que els repetits directors, sense solta ni volta, i sí sols perquè no fem ço que fan ells, això és, confiar-ho tot als favors del corromput i irremediable estat central, infiltren als seus representats el sentiment d'odi abans dit. I el que és més de sentir, és que aquells, mancats d'energies, covards, no saben veure el jòc i repudiar els seus representants, tot fent promesa d'esmenar-se, de confiar també, com nosaltres, tota mena de prosperitat i riquesa al treball. Acabaré aquest paragraf fent constar que molt lluny de mi sentir despit ni menys aprensió pels equivocats inconscients, pels equivocats de bona fe, els que no tenen interessos que els obliguen a mirar-nos malament o els obliguen a fer-los aparentar que ens miren malament, a fi d'evitar mals majors i més considerables, majors i més considerables, està clar, solament pels al·ludits. Pels equivocats de bona fe tinc la compassió i l'interès que se'ls deuen.

I anem per l'objecte principal del present article. Els socialistes, inclòs els de Catalunya, també el tenen aquest repetit sentiment d'odi?

Abans de donar la deguda i necessaria resposta, sigui'm permès explicar en poques paraules als lectors de *RENAIXEMENT* que no ho són de *La Nació* ni de *La Justícia Social*, de Reus, (els que ho són tindran de dispensar-me l'explicació, per ells innecessaria, per la necessitat obligada en què estic de fer-me entendre tan clar com sigui possible dels que no es troben en el llur cas), els motius que tinc per fer l'anterior pregunta.

Els motius que tinc per fer-la són que, després de pensar-m'hi molt, m'he cregut obligat, com a militant socialista que soc, com a membre que soc de la secció espanyola de la Internacional Socialista, tan viva avui com abans de la guerra, mal que pesi als que voldrien el contrari, a acceptar les aspiracions nacionalistes de Catalunya, amb motiu d'haver arribat durant els meus estudis a la ferma conclusió que el cas de Catalunya i el de Polònia, tant si es miren pel costat ètic com pel costat històric, són iguals, absolutament iguals. I sabut és que la Internacional

socialista té regonegut a Polònia el dret de reconquerir la seva perduda, dic mal, la seva robada nacionalitat. Repetesc, doncs: els socialistes, inclòs els de Catalunya, el tenen el novament repetit sentiment d'odi?

Anc que sembli estrany, la meua resposta no tindrà d'ésser ni negativa ni afirmativa. I és perquè existeixen unes poques exclusions. Més com que aquestes no són necessàries en absolut pels efectes del present treball, la meua resposta és exclusivament negativa.

Cab, ara, preguntar si l'actitut dels socialistes, dels meus correligionaris, és lògica. A la qual pregunta crec haver respost a l'explicar els motius que m'han portat a fer la primera. Així i tot, repetiré que no, que no ho és de lògica.

Hi cap, per últim, preguntar per les causes d'aquesta actitut contrària a la lògica, que és, com ja he dit, l'actitut de la quasi totalitat dels socialistes espanyols.

Les causes? Les causes són moltes. Però també és veritat, dic jo, que totes elles poden reduir-se a una únicament.

Té de posar-se, en primer terme, l'interès dels ja anomenats directores de les regions germanes, els quals tenen un gran i cert argument en favor de les llurs reprobables campanyes en la conducta que, des del començament de la seva actuació, venen observant els anomenats mandataris i defensors de Catalunya, regionalistes, nacionalistes, Foment del Treball, etc., car és la veritat que aquests elements a Catalunya li han fet més mal que els seus declarats enemics. El dia que es conseqüeixi demostrar que Catalunya no són els regionalistes, ni els nacionalistes, ni el Foment del Treball, ni tampoc tots els demés, seràn molts els socialistes que es posaràn al costat de Catalunya en un tot i per tot. D'entre els no socialistes també se'n comptaràn no pocs. Però quedaràn molts altres socialistes que, inclòs davant d'un nacionalista català de bona fe, davant d'un nacionalista català de llei, regonegut aiximateix pels tals socialistes, diràn, amb En Royo Villanova i la seva clientela: «jamai comportaré que Catalunya esdevingui nació!» Aquests, i no els altres, són els socialistes que proven que el problema existent entre els socialistes espanyols i Catalunya se redueix a una sola causa, com he dit, i la causa aquesta és la tan arrelada com errada creença que el cas de Catalunya no és igual al cas de Polònia.

A la tasca d'acabar d'una vegada, o d'intentar d'acabar d'una vegada, millor dit, amb l'actitut errada dels socialistes espanyols respecte el cas de las aspiracions nacionalistes catalanes, em proposo concòrrer, en la mesura que'm permeti el poc temps de què puc disposar, des de les columnes de *RENAIXEMENT*, *La Nació* i *La Justícia Social* de Reus.

E. MONTFERRER NOÉ.

L'invasor

QUIN és el cor que no s'abrandia d'ira a la sola expressió de la paraula? Quin altre mot a l'home de cor sà pot suggerir-li idea tan terrible?

L'invasor! Ni la fam, ni la pesta, ni les mil malvestats imaginables indignaràn a un poble, com ho ha fet en tot temps, com veiem fer-ho, per dissort i deshonra d'aquest segle.

L'invasor! Ell ha estat qui ha portat als pobles major frontollament; té la petja de ferre i eixafa al qui és vençut i li escup al rostre.

La gent de pau: calleu! fugiu! que la terra mateixa us amagui; adeussiau a totes les amors i conseqüeu-vos de rabia i de vergonya! Arriba l'invasor.

Uns homes poderosos, dèspotes i malvats imperdonables, llancen al poble sobre un altre poble.

Com sers omnipotents manen als joves, als qui són forts i sans, les armes empunyar; amenaçats de mort els fan apendre l'art en el crim, el fratricidi impunit, la crueltat més gran i més horrible, lluny de remordiments, com ells, els tirans, divinitzats i monstres, no'n tindran mai, car mai han tingut cor, ni com batega saben, el d'eixa humanitat ingènua i feble, que a llur caprici en tot moment ells manen i trepitgen.

Mentre arrenquen de les llars als homes sel·leccionats a pler, i els utilitzen com qualsevol dels infernals enginys, a llur albir satànic, cínicament enganyen als qui resten, als vellets, als infants, a les mullers i mares, als qui es dolen de l'absència dels éssers estimats.

Invoquen vanament el nom de Patria, el nom sagrat que sols ha d'evocar-se com a símbol d'amor pura humana; pretexten el perill, fals moltes voltes; fan néixer al poble innobles sentiments, l'abranden d'odis i el llencen cegament sobre altre poble.

Heu's-aquí l'invasor.

Innombrables llegendes entren i avancen damunt les terres rialleres un jorn, i en mal hora cobejades, sense pecar, pels grans senyors insaciables sempre de glories sense honor i efímeres grandeses.

Fugiu! La soldadesca avança.

Homes que ahir tranquil·lament estaven en llur país rublerts d'amor pels séus, en la pau del treball sentint-se dignificats i forts, que sabien enlairar l'esperit i fer suau i bella la ruta de la vida, que jamai en ells una maldat niava... guaitheu-los ara! Com s'han tornat! Són folls.

Ubriagats per l'arenga perversa, i repetida, del Zeus mortal, home com tots, també de carn i òssos; per l'ensenyança recent d'arts del diable; pels odís de molt temps ja predicats a posta; per l'olor de la pólvora inflamada; per l'himne, ara envilit, que asserenats un jorn santificaren... com famolenques feres invadeixen les terres que altres homes estimen també molt...

Són folls. Guaitheu l'obra malvada dels *amos* absoluts de gents i terres. Ja no són els germans d'un altre poble; no són hostes tampoc; són... l'invasor qui arriba.

Mil escamots desenfrenats avancen. Reirunyen els canons, i tot el món tremola. Amb esporugiment de mort, s'encongeixen les terres invadides. La gent de pau: fugiu! L'instant darrer espereu; cent voltes dolorós és l'absentar-se. Adeussiau a totes les amors; i comença la tràgica fugida, l'èxode més punyent, l'involuntari, amb la fam al davant, l'assassinat darrera. Amagueu-vos ben lluny, correu, que l'invasor us atrapa.

I vosaltres, porucs i temeraris que heu restat a la llar, pregant al Cel ajuda, tanqueu els ulls a les horrors sens nombre de la riuada immensa de barbarie; no hi ha en el món justícia que deturi l'allau prenyada d'odís. Arrasa viles i ciutats, roba, deshonra i assassina.

Es l'invasor; la multitud anàrquica, sense fre, ni temença de cap mena, aliada potser més d'una volta.

Per vosaltres, les terres invadides, ni gota de pietat; són els maríres del circ caiguts entre les feres.

Quan tot serà desolació, quan no hi haurà ja pedra sobre pedra, ben saciats de sang, els fells, els barbres, vindran els grans senyors amb tota pompa i entonaràn un himne al propi honor i a la victòria monstre. I a omplenar de cadenes els pobles conquerits.

.....

Un lleu pecat només té el nostre poble com a invasor, en temps llunyans, que ocupa un petit full de nostra honrada història. Com a invadit... de sobres ho sabem!

Les mans lligades, els punys no pot alçar per a imposar justícia, i veu ben apenat com altres terres, per elles tot amor, són invadides.

La nostra pobra Catalunya, acompanyant en sa dolor les terres grans i xiques, de llevant i ponent, ferriament trepitjades, sense gota de pietat, en aquest segle de sublims ideals, tan floreixent, no pot ni deuen tenir la més petita amor, cap simpatia pels Estats que actualment escriuen el més barbre volum de llur història.

Són... l'invasor.

PERE DE TERA.

La dona de Catalunya

Aquest treball fou escrit expressament per a la festa celebrada el diumenge darrer, per l'«Agrupació Feminal Catalanista».

COM més anys poso, més s'ompla el meu esperit d'angoixa, perquè m'adono cada cop més de la pobríssima espiritualitat de la nostra dona catalana. Es troba en un anguniós estat de feblesa espiritual, en el qual a l'ensem que una manca completa d'il·lustració, d'educació i d'idealitat, s'hi manifesta una modalitat originària tan deficient de qualitats normals de la dona, que és mostra d'un intens grau de degeneració, ocasionat per centúries d'inexistència social, de rebaixament humà, d'embrutiment ètic, als quals s'ha trobat sotmesa la personalitat catalana, i predominantment la dona de la nostra Catalunya.

A l'organització social nostra, i sobre tot a les normes jurídiques i religioses que regulen la institució matrimonial a Catalunya, la dona hi ocupa una situació tan remarcable d'inferioritat, més ben dit d'esclavatge, que explica ben bé, com a través dels temps, hagi arribat a ocasionar tares originàries funcionals, havent d'afegir-hi, que l'home, el tirà de la institució, agrava, per les seves tares socials i individuals, l'acció deshumanitzadora, que els fonaments jurídics i religiosos del matrimoni determinen.

Nogensmenys, però, s'ha d'afirmar que la dona catalana posseeix modalitats biològiques nacionals, que donen a la seva personalitat una excelsa valua, car ben poques altres posseeixen tan bones condicions com element constitutiu de la família, en qual acció social arriba, en el sentit abstracte, a enlairar-se a insòlites catego-

ries bio-socials. Es moguda per un tan alt grau de sentiment afectiu, és tan altruista la tònica ètica que la regeix, que sense necessitat d'estímul extraordinaris es dona tot naturalment, tot senzillament al sacrifici, vessant als adolorits, als atribulats, als acovardits, als desmaiats, dèus esponeroses de vida salvadora i reconfortant, que treu del propi ésser, de la propia sang, del mateix viure, tan generosament, que apar és ella doll inestroncable de vitalitat, fins al punt de donar sempre goig de viure, mentre ella es corseca patint i es font desfent-se, en el florir suprem de l'existir, tot acabant-se-li la vida que vessa als altres.

Tot aqueix admirable i grandió procés, que és el fisiològic de la dona, perquè és la valúia de la seva personalitat a l'especie, es desenrotlla quietament, amb tota intensitat però, i tan a l'ombra, tan apartadament de tot estímul de categoria egoista, que apar la sublimació de l'actuar idealitzat a fantasies espirituals.

I jo dic que en tant a Catalunya no es determini la normalització de la dona catalana, fent-la entrar amb plenitut a la vida social, llevant-li les tares degeneratives originaries i socials que posseeix, i afavorint que el tresor biològic que la caracteritza s'espandeixi, funcioni amb plenitut de llibertat, i exerceixi l'acció reformadora que per funció natural li pertany realitzar a la societat catalana, tot el que faci la complexa actuació catalanista que remou a Catalunya, restarà sense eficàcia i sense resultats benefactors, perquè a tota llei d'organismes només és integralment que pot refer-se'ls, que es pot obtenir que una regeneració arribi a determinar la vida que els és propia, essent aiximateix a les societats nacionals, una indispensable necessitat que el refer-se s'fa integral, per tal que el renàixer dels pobles assoleixi la valúia d'afirmació nacional i d'actuació internacional que tenen dret natural a assolir.

Al nostre renaixement tot hi és totjust embastat; nacionalitzat, sòlid i definitiu no hi ha res. Tot hi és incaracteritzat, feble i sense espiritualitat bategant. A vosaltres, bones dones nostres, tothom us ha oblidat, i el mateix, dit, catalanisme, que apar pretén redimir-vos, ni us estima, ni se'n recorda, a pesar de que en aqueixos esbojarraments puerils que es pretén fer passar per forta acció catalanitzant, s'aprofita de vosaltres per a fer-vos jugar un paper d'atracció escanyolida que a vosaltres, pobriçones! us deprimeix i als altres els fa sentir-se, encara! element predominant i director, en aquest condemnable estat de desorganització social i de desnacionalització com el que es troba i viu la nostra Catalunya.

Està bé que actueu per Catalunya, a la vora dels homes, mes no accepteu, ni vulgueu la llur direcció i menys la llur protecció: són vanitosos i orgullosos, i no saben com és la dona; us parlaràn sempre amb seriosa ridícula i us faràn sentir la que ells, es pensen, llur superioritat. Tingueu-los sempre lluny de vosaltres i no aneu a cercar, a ells, ço que no poden donar-vos, perquè no ho tenen. Conviu-hi, però no us hi sotmeteu. No han renascut prou, per Catalunya, perquè puguin ésser els vostres preceptors.

El que els manca per ésser homes normals, bons i exemplars marits, no ho poden tenir com a patriotes. Són els marits incomplets i defectuosos personalment i més malmenats, encara, per la institució matrimonial, els que rublerts de deficiències i mancaments, pretenen erigir-se en directors i guiadors; el que heu de fer és deslliurar-vos-en, i heu de laborar per a encaminar-los per les bones vies de la salvació nacional i social.

Es aqueixa regeneració integral la que tots, vosaltres, dones de Catalunya, i nosaltres, homes de la Patria, la que hem de determinar, regoneixent-nos els nos-

tres defectes i les nostres desviacions, per, corregint-nos tots, realitzar l'acció conjunta que ens ha d'emmenar al resurgiment de Catalunya.

Ni guiadors, ni guiades: tots plegats confessem la nostra desviació, la nostra deshumanització, la nostra manca de civilitat, la nostra espiritualitat esclavitzada, el nostre voler feblíssim, el nostre espaordiment per la vida nova, la nostra aversió per la vida plena i la completa llibertat, el nostre encongiment per les determinacions decisives, la nostra covardia per proclamar les lliberacions espirituals, el nostre apocament per les rebel·lions, la nostra feblesa envers la tradició autoritativa, el nostre no res en l'existir. I tot això és Catalunya, i sense tot això no hi ha Catalunya.

Aqueixa és l'ampla via que ha d'empendre la dona de Catalunya, si ha d'ésser dona en el món, si ha de dur Catalunya al món.

D. MARTÍ I JULIÀ.

De l'espiritualisme escolàstic en literatura

LA vana lleugeresa de l'escriptor és l'esca de més d'un sacrilegi literari. Ho és perquè no sol respondre a la necessitat espiritual d'escriure; només, tot el més, a la pruija de fer brillar la verbal jotglarí. No veiem tot sovint l'arregliment de frases boniques eixint d'escriptors mentalment indigents amb la més prolífica abundància? En els tals, l'escriure, no és altra cosa que la manifestació d'un cas patològic, no és altra cosa que un vici. Per què hom ha d'escriure? Per dir quelcom de clarament pensat, justament vist o verament sentit al públic.

El principal deure d'un crític de seriosa consciència, heu's-el-aquí: esbrinar, retreure els motius que menen l'escriptor a produir una obra. Quina mena de pensament, quina mena de sentiment, quina força d'un i altre, agermanats, li dicten les paraules de llum: aital és el fi. La vida dels homes i l'emmirallament de la naturalesa han sigut fecundes en escoles literaries, tan fecundes que, en mig de l'actual decadència, nodrida de deixalles clàssiques, romàntiques i naturalistes, encara suren entre els literats, contra la seva volença fins i tot. Lloem-nos-en!

En «L'Ofrena» teniu un llibre que us fa la ment abocar damunt de l'aparent misteri de què ha eixit el seu contingut. Us fa veure el poeta que produeix segons el que li pervé de dintre més aviat que segons el que li pervé de fora. En López Picó, però, tracta que la llum interior esclareixi el món que el vola, tracta que es fixi en les imatges d'aquest. Potser no té prou en compte allò que els objectes exteriors, que són del domini comú, tenen més importància per nosaltres que els estats subjectius pels quals passem, de manera que tenim tot interès en objectivar aquests estats introduint-hi, en la més ampla mesura que sia possible, la representació de llur causa exterior» (1). En Lòpez Picó us fa sentir de vegades que l'home és un no-res davant de l'infinit i de vegades que l'home és tot l'infinit. No és l'home, per ventura, qui ha creat déu en un anhel de transfiguració?

L'alternança del temps, les ombres del goig, el domini del record, les aigües de l'oblid, el fetitxisme del jo, el culte a la diversitat, la follia del pecat, el gaudi miste-

(1) Henri Bergson — Essai sur les données immédiates de la conscience.

riós dels elements naturals, l'aliment de les passions individuals, el penediment que abarrega la personalitat, l'amor, no com un déu, sinó com un enganyador espectre, que emprèn una corrediça vers l'espiritisme, vers l'ultra-tomba: aital és la llevadura en la qual «L'Ofrena» ha sigut pastada.

La poesia d'En López Picó es caracteritza en aqueixa escolàstica del jo, i s'hi fa diversa, i s'hi fa complicada. Poesia d'una subtilitat que s'exerceix damunt del sentiment per fer-ne pastura del pensament. Sentiment cremadiç i pensament fonedidç, duts per una voluntat de transcendentalisme, que va per tots els recons, alts i baixos, de la consciència individual i de la natura. Glossar-se a sí mateix entre vestllums d'idea més que amb claredat plàstica d'idea; fondre i confondre el jo amb el Senyor, amb lletra majúscula, i concebir la dolor d'una manera mig-eval, i parlar de la mort com en parlaria En La Palisse, car diu que la mort es troba en el fons de la vida, sota les imatges de la vida. Pel demés, gran filosof hi ha que passa per tenir grans pensades només sistematitzant truismes.

Amb tot, la impressió que dona «L'Ofrena», és de plenitud i d'unitat. Sota aquest punt d'obir és el millor llibre d'En López Picó, sinó el més palpitant. M'afirma aqueix llibre en el parer que d'ençà de temps tinc del seu autor, això és, a saber: que és psicològicament el poeta més interessant que tenim avui dia a Catalunya. La seva poesia ens capdella i descapdella una ànima ultra-moderna, plena d'altres inquietuts, dotada d'una imaginació subtil i profunda.

No em plau gens ni mica, però, la vagorositat d'idea del VIIIe sonet:

i quan el cor posem en son engany
sacia el goig sense oferir-lo apenes (?)

Qui sacia el goig? La mori? Es quan posem el cor en les ofrenes de vida que ens fa la mori?

Tots els pecats agavellava indigne
per tal de deslliurar-me del seu jòc

Del jòc de la mori? La ment cerca la significació i es perd en la recerca, com si es sentís privada de llum i de comprensió mancada. Però, aquella falla de llum no estarà més aviat en la concepció d'on nasqué el concepte? El que el poeta ens dona entenent, és la vella i discutible idea que la veritat es troba en la mort, en el no-res.

Quina relació ideològica o psicològica hi ha entre la primera i les dugues últimes estrofes del IXe sonet? No es veu el fil que lliga la idea de l'amor i del dolor amb el doll vivent de l'harmonia i l'espectacle de la vigoria

degradant l'heroisme pel carrer.

Sembla que En López Picó vulgui treure una metafísica escolàstica de les sensacions, no? Així en el sonet XIe exalta's l'explicació dels simbolistes segons la qual no té el món altra realitat que la que li dona el subjectivisme del poeta. I en el sonet XIIe no fa el poeta sinó escorcollar-se amb una atenció agudíssima com cercant un sentit abscons i superior de la seva ànima, en els moments de la seva vida.

El millor sonet del llibre, el que conté més emoció poètica, el que ofereix un contorn més pur, és el sonet XVIIe, si bé la seva teologia catòlica no el deixarà romandre per al futur. Tot ço circumstancialment catòlic està destinat, en bé de la humanitat, a desaparèixer miserablement del nostre planeta.

J. PÉREZ-JORBA.

Fulls del Dietari d'un valencianista

L'Aplec al Puig i l'idioma oficial

21 de juny de 1915

AHIR s'efectuà l'Aplec regionalista a l'històric Monastir del Puig per a demanar la seva restauració.

En aquell lloc, baluart de nostres santes llibertats, i arca que guarda els records més preuats de nostra història patria, ahir, milers d'ànimes d'aquelles enconrades i de la ciutat rendiren homenatge d'amor a la gloriosa bandera de les quatre barres.

* * *

En els actes celebrats amb motiu de l'Aplec regionalista al Puig s'ha posat novament de manifest eixa qüestió, tan especialíssima entre nosaltres els valencians, de l'*idioma oficial*.

Es un cas ben original aquest: Elements monàrquics, els quals no voldrien regonèixer la forma *oficial* de govern, si la república fos implantada a Espanya; i elements republicans o jaumins que tampoc volen regonèixer l'actual forma *oficial* de governament de l'Estat, pretenen sempre imposar la llengua castellana en els actes públics amb l'equivocat concepte que l'*idioma oficial* és el castellà i que al davant d'ell hem d'amagar, pel sol fet de la seva *oficialitat*, nostra gloriosa llengua materna.

Certament aquest prejudici degué prevalèixer en la sessió preparatoria de l'Aplec, organitzada pel Centre de Cultura Valenciana, puix que en ella, sols en el discurs del poeta i cronista En Lluís Cebrià Mezquita i en un sonet de Badenes Dalmau se deixaren sentir els accents de nostra dolça llengua. I això que són valencianes la major part de les personalitats que prengueren part en l'acte i d'estar aquest patrocinat per una jova institució de cultura que deuria ésser genuïnament valenciana.

El prejudici sembla que desaparegué, en part, en l'acte de l'Aplec. L'alcalde de Valencia, en nom del poble valencià, parlà per primera vegada en nostra llengua. Si parlava en nom del nostre poble, en quina llengua s'havia d'expressar?

Parlà l'alcalde en valencià i ni el càrrec amb tot i ésser *oficial*, en surtí perjudicat, ans al contrari, s'honorà moltíssim, ni perillaren les institucions, ni l'idioma de Castella es sentí molestat—es molesta més quan el parlen alguns valencians—ni succeí altra cosa que la manifestació cordial i entusiasta amb que la multitud sancionà les paraules de l'alcalde al declarar que en nom de la ciutat de Valencia anava a parlar en llengua valenciana.

* * *

Ja és hora que comencem els valencians de reivindicar el dret que tenim a expressar-nos, en tot moment, en nostra parla materna.

A Catalunya, a les Diputacions, Ajuntaments i altres corporacions, es parla el català, nostra llengua germana, i en català es redacten els dictamins i certa classe de documents. En llengua catalana circula una gran part de la correspondència i

també despatxos telefònics i telegràfics. I amb tot i això, no hi ha ningú que pensi en treure a relluir allò de l'*idioma oficial*, a no ésser algún element castellà o castellanitzat i desconexedor del país.

Més encara: personalitats no catalanes hi ha hagut i existeixen que, arribades a Catalunya per a ocupar alts càrrecs, aviat s'han familiaritzat amb els seus costums i han après a parlar la seva llengua. Alta prova d'això, i ben digna d'exemple, l'està donant actualment el savi arquebisbe de Tarragona, Doctor Antolín López Pelàez, qui, al cap de poc temps de regentar la seva Diòcesi, ja predicava i escrivia en català i establí cattedres de llengua i de literatura catalanes.

I en altre temps, un dels fills més il·lustres de la terra castellana, el gran Menéndez i Pelayo, en català va expressar-se davant la Reina Regent i els seus ministres, en la festa dels Jocs Florals de Barcelona de l'any 1888.

*
**

El gran Menéndez i Pelayo, castellà, parla a Catalunya, a la més alta representació de l'Estat, en català.

El savi arquebisbe de Tarragona, castellà, parla a Catalunya, davant de Deu i dels seus feligresos, en català.

Qui serà ara el valencià que en els actes públics deixi d'expressar-se en la seva llengua amb la dèbil excusa que el castellà és l'*idioma oficial*?

La llengua oficial dels valencians és la pròpia.

Menéndez i Pelayo ho afirma: «les llengües, signe i penyora de raça, no es forgen capritxosament, ni s'imposen per força, ni es prohibeixen, NI ES MANEN PER LLEI».

El dia de Sant Dionís

9 d'octubre de 1915

Al dia de Sant Dionís, data commemorativa de l'entrada a València de l'alt Rei En Jaume, se li ha donat per fi una significació francament valencianista; i per sobre la inconsciència amb que el bon poble es mou, joiós, en el bullici d'aquesta festa, ha florit, com flor de civilitat, l'esperit patriòtic.

Bé han fet els que han exaltat en aquest dia el sentiment de Patria; bé han fet els que han anat en aquest dia a portar ofrenes de flors a l'estatua de l'altíssim Rei.

Recordem-lo i enaltim-lo, car fins ara els valencians no veneràvem com cal la figura culminant del gran Jaume I.

La seva vida, la seva obra és tota la història de la nostra Patria.

Ell portà, triomfadores, la nostra parla i la nostra bandera des de Montpeller fins a Murcia i, mar endins, a les illes d'ensomni i de sol de Mallorca.

A ell, com afirma un escriptor català, no sols li devem les savies lleis i les llibertats de la terra; li devem també gran part de l'esplendor de la nostra llengua. Ell, amb la seva admirable *Crònica*, posà amb fermesa els fonaments de la nostra producció literària.

L'idioma — diu l'hongarès Lluís Kossut — és un tresor més preuat que les llibertats i constitucions dels pobles, perquè les constitucions poden restablir-se, les llibertats poden guanyar-se, i l'idioma, que és la mateixa nacionalitat, no.

La llengua és la nacionalitat; i en la historia de la nostra llengua, l'alt Rei En Jaume representa una valor preeminent.

Venerem com cal la seva altíssima figura. Que ella prengui de nou vida entre nosaltres, i encoratgi, com en els seus gloriosos temps, als fills de totes les terres on el savi Rei, a la gropa del seu cavall, que obeïa al seu pensament, portà, triomfadores, la bella parla catalanesca i la santa bandera de les quatre barres de sang.

En aquesta primera i justa remembrança del dia de Sant Dionís, vull portar al peu de l'estatua del gran Rei En Jaume la meua ofrena patriòtica, ofrena de lloa i d'admiració.

MIQUEL DURÁN I TORTAJADA.

Tragicomedia

I

ES de nit. En tornar a casa, el marit troba la cambra en desordre. Crida, flestoma. Al cap de poc ve la muller. Només que amb el posat confessa son crim. S'agenolla i demana perdó. Irat, ferotge, cruel, el marit li apunta el revòlver entre cella i cella. Mes els plors de la fembra li desarmen la mà. I ambdós s'en van a dormir, l'un al costat de l'altre, com cada dia.

II

El marit i l'amant juguen a les cartes. L'amant sempre perd. D'ençà que juga amb son novell amic, el marit viu sense cura. La miseria d'antany és cosa oblidada. La muller ve a interrompre el joc, més aleshores l'amant paga el sopar de tots tres. Es fan servir les millors viandes i beuen els vins més delicats. Després de l'àpet el marit surt a pendre l'aire. I abans d'anar-se'n no s'oblida pas de dir ben alt a quina hora tornarà.

III

Dia gris i plujós. Així que entra, la muller entrega al marit tot el que li han donat de les darreres joies que li restaven. No ha guardat res per a ella. Ni sisquera ha comprat pa, i això que ja no'n queda mos a casa. Ell compta els diners i arrufa el nas. A ella les llàgrimes li salten dels ulls. Silenci. Marit i muller no gosen dir-se res, però es miren recelosos. Sona migdia. I ell pren el capell, s'embossa la capa i se'n va.

IV

Un carrer fosc i desert, al cap-al-tard. Ella s'espera en un portal. El marit, amagat, treu el cap per una escaleta. L'altre, el qui fou l'amant, surt de cà la seva nova amiga. Va tot content i satisfet. La dona l'atura, suplicant. Ell no'n vol saber res. Ella el segueix, plora, jura i torna a jurar. L'antic amant arronça les espatlles, fa un gest i una rialla de menyspreu, i avença carrer amunt, indiferent. Aleshores el marit li barra el pas i li forada el ventre d'una ganivetada.

ALFONS MASERAS.

Del dret de la força a la força del dret

Després de la guerra

III I DARRER

L' ALTERNATIVA

SENYORES i senyors: la solució que sotmeto a les vostres reflexions és hardida, però respòn a les circumstàncies.

El 1899 i el 1907, a La Haya, les mitges mesures era l'únic possible d'obtenir. Voluntats oposades estaven en lluita, la unanimitat era precisa, convenia negociar, convenia avenir; els partidaris de la pau estaven obligats a contentar-se amb poc; feliços si sostinguts per la confiança i la simpatia de l'opinió universal triomfaven algunes vegades en depositar en el sol els gèrmens dèbils d'institucions, dels quals era permès esperar que creixerien al curs de les dècades i que tendirien de més a més a evitar les catàstrofes. Es una obra de progressos lents, de reformes graduals que havia sigut empresa; pel propòsit deliberat d'alguns ha sigut interrompuda.

El mateix passa a la vida interior dels pobles, que a un lent treball d'evolució orgànica succeeixen repentinament grans commocions revolucionaries. Solucions que els més atrevits no haurien pas concebut, s'imposen aleshores com a necessitats de moment.

Provocada per una temptativa de cop d'Estat europeu i de cop d'Estat mundial, la revolució es compleix actualment a Europa.

Sobre les barricades d'un tipu nou, mil·lions d'homes donen amb alegria llur vida a la causa de la llibertat. Però aquesta revolució fracassaria, si no lograva l'abolició de l'antic règim de relacions entre pobles i l'adveniment d'un règim enterament nou.

L'hora de les reformes petites ha passat. Així les petites reformes, els milloraments de detall han devingut en aquest moment impossibles.

Es precis escollir no entre un nou règim i una milloració parcial de l'antic, no entre un nou règim i el règim antic mantingut tal com estava, sinó entre un règim totalment nou i l'antic règim monstruosament agreujat.

Efectivament, els pobles, en endavant, si no s'han assegurat la pau definitiva, havent vist de tan aprop tot el que es perd quan s'és vençut, o també sense ésser vençut, destruït per la guerra, no tindran més que un pensament: armar-se per no ésser vençuts. La puja dels armaments precipitarà el seu pas amb una febra de la qual la guerra actual solament pot donar-nos-en una idea.

No es trobarà, ni en l'extrema esquerra dels Parlaments, força de resistència als augments militars, i és així que veiem a Anglaterra el socialista Mac Donald declarar que a l'esdevenidor d'aquest país no podria oferir-se el luxe de fer esperar durant sis mesos als seus al·liats abans de donar-los un concurs eficaç i precisarà que en endavant la conscripció li assegurí una força militar permanent.

Els que són joves avui en dia, i que hauran vist en les regions alcançades per la catàstrofe el sinistre d'aprop, estaran intimats llur vida tota per la perspectiva del sinistre futur, del qual llurs fills seran víctimes.

Recordo un nen de cinc o sis anys, nen de refugiats del Nord que havia fugit dient-me amb una llússor estranya als ulls, que l'havien fet fugir dient-li que allà baix l'enemic llançava als nens a les cases en flames.

Quin serà el pensament, la consciència d'aqueixos quan seràn homes i quan el problema militar es posi davant d'ells?

Així l'únic objectiu dels pobles serà armar-se, armar-se sempre per més temps. Tots els esforços de la indústria convergiràn cap aquest punt i les nacions seràn en temps de pau grans màquines de guerra. Es representa ben bé a quin nivell, d'aquest fet, la vida econòmica de la humanitat caurà?

Però heu's-aquí una altra conseqüència, corroborant aquesta acció, d'aquest paorós estat de coses. D'un segle ençà, els lligams econòmics entre les nacions s'havien anat multiplicant sense parar; entre elles la divisió del treball prenia una extensió de més en més grau, permetia a cada una treure el partit més gran, en el seu propi interès i en l'interès de tota la humanitat, dels seus recursos en matèries primes, en homes i en fabricació. Més, la previsió de la guerra futura portarà necessàriament als pobles, turmentats per l'eventualitat d'un bloqueig, d'aquest règim d'economia mundial tan fecunda a un règim d'economia nacional estret, mesquí, miserable, però suficient a ella mateixa. I coneixeràn privacions de les quals es creien per sempre més deslliurats.

Una altra conseqüència encara: el pensament de la guerra dominant els esperits, la ciència, mitjà de guerra, acabarà de tenir la publicitat que té avui i que és tan favorable al seu avenç. Quan un govern estimarà tenir interès a confiscar un descobriment o una invenció susceptible de donar-li un augment de força en els combats de l'esdevenidor, no dubtarà pas en fer-ho; l'inventor, per lleialisme nacional, s'inclinarà i els altres pobles no en tindran coneixença fins més tard, el dia que la gran guerra vinguda, descobertes i invencions es revelaran al món en l'universal carnatge.

Transformació de les nacions en camps atrinxerats, reculament de l'economia mundial a l'economia nacional, retrogració de la ciència de la plena claredat al misteri, repudiació de les grans idees humanitàries dels divuitè i dinovè segles, i de l'aubada del nostre; és precis acceptar tot això i és precis acceptar la perspectiva de la guerra futura, de la guerra planetària, de la qual serem o de la qual seràn els nostres fills testimonis, o bé és precis, a aquesta hora deslliurar dels esdeveniments les conseqüències que comporten, i voler les transformacions radicals en les relacions dels pobles que són en lògica inflexible de la situació.

Heu's-aquí l'alternativa de ferre davant la qual som col·locats.

I com d'aquestes perspectives abominables i infernals nostres esguards es giren amb horror, no ens resta més que acceptar resoludament i preparar l'altra eventualitat. Tasca grandiosa! Tasca sublim! Car es tracta no menys que de fer completament i definitiva sortir les nacions, en llurs relacions recíproques, de l'estat de natura i de fer-les entrar a l'estat de societat, de lligar-les indissolublement les unes amb les altres pels lligams del contracte internacional, d'asseure sobre bases immobles la societat de les nacions, i, per conseqüència d'acabar per sempre, en les relacions de poble a poble, amb el dret barbre de la força, posant la força suprema de les nacions unides al servei del dret.

EDGARD MILHAUD.

L'agressió a En Pla i Armengol

EL nostre estimat amic i col·laborador el doctor Pla i Armengol ha sigut agredit per un empleat tècnic del Laboratori Municipal de Barcelona amb motiu de la campanya hardida i abnegada que per la higiene de la ciutat ve sostenint, des de fa un any, damunt les planes dels *Anals de l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya*. En Pla i Armengol en un estudi assenyat i científic que fa de l'estat de les aigües que bevem a Barcelona, al jutjar l'actuació del Laboratori Municipal s'ha trobat haver de polemitzar amb els tècnics d'aquest laboratori. Amb braó, més sempre dintre el tò de la més exigent civilitat i deixant al marge personalismes, En Pla i Armengol ha aportat a la controversia fets i dades i ha retret negligències que documentalment pot comprovar tothom, ajustant-ho tot i valorant-ho tot amb el seu esperit de polemista agut i formidable; i un home que tenia una ploma a la mà per rebatre, si podia, les acusacions d'En Pla ha fet el gest incivil i atàvic de cloure el puny, pretenent elevar l'agressió a la categoria de premisa, i no fent altra en realitat que revelar una obtusa sensibilitat d'home primitiu i descobrir una llastimosa indigència d'arguments.

Nosaltres que tenim el civisme per un dels postulats essencials, que quan la Setmana Municipal afirmàvem que l'acció política i l'acció de govern restarien sense eficàcia si no s'apoiaven damunt d'una ferria base de civisme, protestem d'aquesta agressió que, ultra semblar que forma part d'un sistema que intenta crear una atmòsfera d'asfixia i de coacció al voltant de la discussió del magne problema de les aigües, va dirigida contra un home que realitza una alta i generosa intervenció en prò de la salut del poble, mogut solament pels imperatius que deriven d'un afínat i exigent civisme. Pensem, a més, que En Pla i Armengol junt amb altres meritisssims companys ens ha redimit de l'estigma provincià que allavors de la vinguda de la Comissió de l'Institut d'Alfons XIII, Barcelona es penjà al coll amb la seva incomprendible inhibició, valentment blasmada des d'aquestes mateixes planes.

A En Pla i Armengol que prou bé sab valorar aquests actes i que de sobres coneix les paraules amb què Sòcrates afrontà l'atenienc que es meravellava que no respongués als ultratges, li renovem amb aquesta avinentesa el testimoni de la nostra més fèrvida i més cordial amistat.

Noticiari

JOVENTUT NACIONALISTA DE CATALUNYA

Dissabte vinent, dia 18 dels corrents, a les deu de la vetlla, En M. Rosell i Vilà, donarà una conferència al «Casal Catalanista del Poble Nou» —Wad-Rass, 218, baixos— desenrotllant el tema «Influències de l'alimentació en les societats humanes».

El mateix dia i hora, En Francesc Curel disertarà en altra conferència, sobre «Nacionalisme i Militarisme», al Centre Republicà Català «Sang Nova» —Tarragona, 87.—

PRO SERBIA

Ha sigut redactat a la nostra ciutat un missatge dirigit a aqueixa gran nació, amb la firma de totes les més prestigioses personalitats catalanes, i en el qual s'expressa l'admiració de la

nostra patria per l'heroisme amb què ha suportat la invasió del seu territori nacional i la ferma confiança de Catalunya en què Serbia tornarà esplendorosament a la possessió de la seva sobirania.

El publicarem en el proper número.

INAUGURAL

Amb una conferència del doctor Martí i Julià sobre «El Nacionalisme de Catalunya», celebrarà la seva inaugural de tasques el «Casal Catalanista del districte desè —Major del Clot, 88.—

L'acte es celebrarà el dia 18 dels corrents, a les 10 de la nit.

ESCOLA MOSSÈN CINTO

L'Escola de Mossèn Cinto, que funciona sota els auspicis del Foment Autonomista Català, a la tarda del passat diumenge celebrà una festa dedicada al repartiment de premis dels dos cursos anteriors i a la inauguració del nou material escolar. Davant nombrosa gentada, parlaren els senyors Ballester i Bartrés, que són president i secretari del Foment, i els senyors Sansalvador i de Fortuny, que duïen la representació de la Mancomunitat i de l'Ajuntament. El Chor Mossèn Cinto amenitzà l'acte en varies cançons, no mancant-hi «Els Segadors». Es el nou material del sistema Montessori i fou elogiat fins per aquelles persones que creuen s'exagera en el moviment actual en favor de la il·lustre pedagoga italiana. Ço que acaba de fer el Foment Autonomista en favor de ses escoles, representa un esforç estimabilíssim.

ACTE DE JUSTICIA

Ha sigut sobresseïda la causa que es seguia contra el digne i estimat president del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, En Josep Puig i Esteve, realitzant-se així una obra de reparació merescuda.

La Joventut Nacionalista de Catalunya ha entregat a la Lliga Regionalista — Comissió Prò Puig i Esteve — la quantitat recaudada per pagar les despeses del procés. Suma un total de 228'05 ptes. repartides en la següent forma: Centre Català de Sabadell, 47'50 pessetes, amb 49 donants; Associació Feminal Catalanista del Districte III, 7'50 ptes., 50 donants; Joventut Catalanista «Els Néts dels Almogàvers», 9'40 ptes., 42 donants; Casal Catalanista del Districte V, 7'50 ptes., 9 donants; Casal Catalanista del Districte II, 19'75 ptes., 29 donants; Orfeó Gracienc, 8'90 ptes., 82 donants; Llista oberta per RENAIXEMENT a Santiago de Cuba per mitjà del seu representant En M. Ballesta, 44'05 ptes., 36 donants; Esbart Folklor de Catalunya, 7'75 ptes., 22 donants; Cooperativa Mutual Catalana, 34 ptes., 34 donants; Casal Catalanista del Districte III, 7 ptes., 13 donants; Casal Nacionalista de Sans, 3'90 ptes., 15 donants; Centre Catalanista «Gent Nova» de Badalona, 30'80 ptes., 51 donants.

ANALS DE L'ACADEMIA I LABORATORI DE CIENCIES MÈDIQUES DE CATALUNYA

S'ha publicat el número de setembre d'aquesta revista catalana de medecina, amb el següent sumari:

Treballs acadèmics: R. Pla i Armengol. Sobre l'antitermia en el tractament de la febre tifòidea.

Treballs originals: J. Vidal. Nou procediment de coloració i montatge dels talls histològics de teixits incluits en celoidina.

Anàlisi: Ginecologia. — Higiene. — Oto-rino-laringologia. — Terapèutica.

Crònica: Crònica. R. Pla i Armengol. — Inspectors mèdico-escolars. Jaume Guerra Estapé. — Carta Josep Alomar. Pere González. — Més rèplica i prou. R. Pla i Armengol. — Aforismes mèdics. — Bibliografia. — Llibres rebuts.